

УДК 582.573.56:581.5

Музиченко О. С. (Україна, Луцьк)

ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОПУЛЯЦІЇ КОНВАЛІЇ ЗВИЧАЙНОЇ (*CONVALLARIA MAJALIS* L.) В УМОВАХ СУГРУДІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Конвалія звичайна (*Convallaria majalis* L.) використовується як декоративна та цінна лікарська рослина. Дослідження стану популяції даного виду у різних типах лісорослинних умов є одним з важливих завдань для збереження генофонду та ресурсів цієї рослини, у тому числі і у Волинській області.

На ріст та розвиток конвалії впливають не лише кліматичні та антропогенні фактори, але й лісівничо-таксаційні показники насаджень – тип лісорослинних умов, повнота деревостану, освітленість та ін. Вивчення особливостей зростання і відношення конвалії до умов місцезростання дає можливість цілеспрямовано втручатися в процеси росту і розвитку рослин, повніше використовувати природні властивості рослин для збереження та відтворення популяції та підвищення її продуктивності.

Метою даної роботи є дослідження еколого-біологічних особливостей конвалії звичайної (*Convallaria majalis* L.) в умовах свіжих та вологих сугрудів Ківерцівського держлісгоспу Волинської області.

Конвалія звичайна – багаторічна трав'яниста рослина з підземними кореневищами висотою 15-30 см. Тіньовитривала, геофіт, мезотроф і мезофіт.

При дослідженні онтогенетичної структури конвалії звичайної на пробних площах нами виділено 7 онтогенетичних станів: проростки, ювенільні, іматурні, віргінільні, молоді генеративні, середньовікові генеративні та старі генеративні особини. На усіх пробних площах відсутні сенільні (s) рослини. Максимальну частку становлять віргінільні (v) особини – 36,54-84,78%. Незначна частка генеративних (g) особин у складі ценопопуляції – 13,04-40,70% обумовлена антропогенним впливом, який проявляється у зриванні привабливих квітів конвалії звичайної, вигоптуванні рослин, адже лісові насадження Ківерцівського держлісгоспу входять до комплексної зеленої зони м. Луцька і характеризуються значною відвідуваністю рекреантів протягом року. За віковою структурою на пробних площах ценопопуляція конвалії звичайної характеризується як нормальна неповночленна.

Величина проективного покриття є відносно консервативним показником, який змінюється досить повільно і не залежить від погодних умов конкретного року спостережень. Згідно досліджень, участь конвалії звичайної у живому надґрунтовому покриві на пробних площах становила 5-25%.

Щільність рослин знаходилась в широких межах – 52-199 шт./м². За шкалою О. Друде рясність конвалії звичайної в свіжих гігртопах відноситься до групи “рослини рясні” – 4 бали та “дуже рясні” з балом 5 у вологих гігртопах. Такі високі показники кількості особин на одиниці площі можуть свідчити, що умови зростання у свіжих та вологих сугрудах Ківерцівського держлісгоспу є близькими до оптимальних для розвитку популяції виду.

Світло – невід’ємний екологічний чинник росту і розвитку рослин найбільше піддається регулюванню. Освітленість рослини визначає наявність генеративних органів, ріст рослини, розпускання квітів, дозрівання плодів. В умовах свіжого та вологого сугрудів за освітленості 20-27% частка квітучих рослин перебуває в межах 11,05-13,46% від загальної кількості рослин у лісових фітоценозах зростання.

Величина урожайності конвалії звичайної залежить від двох показників: ступеня розвитку екземплярів і їх чисельності на одиниці площі. Облік насінневої продуктивності конвалії показав, що ягоди утворюються на 10,55%-11,96% рослин. Кількість ягід на одній рослині коливається від 5 до 6 шт., що вказує на низьку урожайність і плодоношення виду, тому основним способом розмноження рослини в даних умовах є вегетативне.

Для повноцінного розвитку конвалії звичайної, цвітіння і плодоношення оптимальними умовами зростання в умовах свіжих та вологих сугрудів Ківерцівського держлісгоспу Волинської області є повнота деревостану 0,6-0,75.